

Gyöngyszemek 21 Nagypéntek

„Krisztus meghalt a mi bűneinkért az írások szerint“ (1Kor 15,3)

Olyan gyülekezetben nőttem fel, amelyben a nagypénteket tartották a legfontosabb keresztény ünnepnek. Ennek megfelelően jöttünk össze istentiszteletre és felnőttként együtt vettünk úrvacsorát ezen a napon. Zsúfolt templomra emlékszem és hogy az istentisztelet után a szétáramló istentiszteleti látogatóktól feketélt falunk főtere. De ez még nem volt minden, mert du. háromkor újra a templomban ültünk, hogy mély áhítattal hallgassuk meg Jézus szenvedése történetének, tehát a passiónak felolvasását. Lelkészünk lassan, hangosan, minden részletet hangsúlyozva olvasott, amihez mi nagyon szomorú nagypénteki énekeket énekeltünk és sokat imádkoztunk. Prédikáció nem hangzott el. A szenvedéstörténetnél többet és szívbemarkolóbbat úgyse lehet mondani.

Sok évtized után, már itteni német munkámban találkoztam ennek a tökéletes fonákjával. Még a virágvasárnapi istentiszteleten szép számú gyülekezet vett úrvacsorát, a kereszténység állítólagos legfontosabb ünnepén, nagypénteken hatalmas, egykori helyőrségi templomunk kongott az ürességtől. A szószékről még azt hirdettük, hogy a nagypénteken megfeszített Jézus győzött a halál felett, amikor vállalta helyettünk és értünk a megfeszítést. De üres templompadjaink egészen frivol módon egyszerűen a turizmus győzelméről árulkodtak. Az eredetileg a bensőséges magunkba szállásra és bűnbánatra rendelt nagyhetet ellopta tőlünk és benne a kikapcsolódás, az elutazás, idegen tájak és kultúrák akciós megismerésének ajánlatával valósággal „feloszlatta“ a gyülekezetüket. A sebesen elutazó nyilván nem azért repült Sri Lankára vagy az egyiptomi oázisokhoz, hogy ott menjen nagypénteken templomba, az itthon maradtak pedig egyre erőszakosabban dörömböltek azon a polgári rendeleten, amely megtiltotta nagyhéten a nyilvános vigalmak és táncpartik rendezését. No és most csak feszülten várhatjuk, milyen nagypéntek-pótléket találunk ki, ha a világméretű járvány miatt se templomi összejövetel nem lesz lehetséges, de fuccsba ment a sri-lankai turné is...

Győzött a turizmus, veszített Krisztus? – valahogy ilyen furcsán és megdöbbenéssel kell kérdeznünk. Pedig nagypénteknek – mai igeversünk szerint – hármias olyan üzenete van, amely évezredek át keresztények millióit „táplálta“ és tartotta hitben.

1.

Az első egyszerű halotti jelentés: Krisztus meghalt. Amikor hozzátartozók, barátok vagy ismerősök távoznak el az életből, mi is így szoktuk ezt tudtul adni mindenkinek, akit illet, hogy meghalt. No persze hovatovább lassan már ez a pusztá közlés is nehezünkre esik. Volt konfirmandusaimmal kedvelt foglalkozásnak számított, hogy napilapokból a halotti jelentéseket vizsgáltuk, abból a szempontból, hogy hogyan közölték a meghalásnak ezt a szomorú, de megváltozhatatlan tényét? Szinte szembeszökő volt a „meghalt“ szó kerülése és az ezt megkerülő más kifejezések elburjánzása. Például: elment, itt hagyott, eltávozott, szíve megszűnt dobogni, elveszítettük. Mellettük, sokkal ritkábbak voltak a vallásosabbak: hazatért, megtért Urához, Isten hazahívta, elszólította. Konfirmandusaim legtöbbször maguktól jöttek rá erre a lezserségre és esetleg vallási formákba öltöztetett félelemre. Mert félünk a haláltól, de az ilyen körülírásokkal mégis csak eláruljuk, hogy meghunyászkodtunk előtte: még a szavát se akarjuk a szánkra venni!

Jézusnak erre nem volt szüksége. Bár például az emmausi tanítványok sem azzal hozakodtak elő, hogy Uruk „meghalt“, hanem inkább a saját reménységeik szertefoszlásával, amikor, az „ismeretlen“ megszólította őket az úton (Lk 24!). Ám

azok a keresztények, akik megfogalmazták a mi hitvallásszerű mondatunkat: Jézus meghalt... már határozottabbak voltak. Talán azért is, mert hamar szárnyra keltek kósza hírek arról, hogy Jézus holttestét ellopták és eldugták a tanítványok (Mt 27,64). Vagy esetleg tetszhalottként szállt volna le a keresztről és elbujdosott. Vagy talán azért, mert sokak számára elfogadhatatlannak látszott, hogy az Isten Fia úgy múljék ki a világból, ahogy minden más ember is végzi, – a halállal? Hitvallásunk ezért is lehet ilyen határozottan félreérthetetlen: Jézus meghalt.

Kicsit modernebbül ezt így is lehetne mondanunk: Jézus halála történelmi tény, amelynek valóságán már nem igen van kételkedni való. Követői vagyunk az Isten Fiának, aki anyja testéből ugyanúgy született, mint bármelyikőnk és ugyanolyanl, tudniillik a halállal múlt ki ebből az életből, akár mi. Nem meséknek ültünk föl, nem fantomokat kergetünk, Jézus halálán semmi elspritualizálás sem tud változtatni. Születése és halála történelmünk egy bizonyos pontján megesett valóság, amelyen nem csupán az időszámításunk tájékozódik.

2.

Ám amilyen magától értetődőnek tűnik a Jézus halála tényének elfogadása, legalább annyira berzenkedünk és lázadozunk a megadott céljától: (meghalt) a m i b ű n e i n k é r t . Több okból is. Mivel itt mások miatt elszenvedett halálról van szó, ez valamiképpen még csak elfogadható. Ismerünk történeteket, ahol például önfeláldozó emberek akár háborúba is mentek, csak, hogy szeretteiket vagy a hazájukat mentsék meg a biztos haláltól. Tehát helyettes halált vállaltak magukra. A XX. század egyik legendás hősvé lett az a római katolikus lengyel pap, aki a megtizedelés elől mentette meg, egyszerű helycserével, fogolytársát a koncentrációs táborban. H e l y e t t e s halált halt tehát.

Berzenkedésünk és ellenvetésünk nem a ténynek, hanem annak megokolásának szól: miért kellett Jézusnak éppen a mi bűneink miatt meghalnia? A zsidó vallás a nép bűnei ügyét úgy oldotta meg, hogy a nagy kiengesztelési ünnepen kost hintett meg vérrel és kikergette a pusztába, ahová ezzel magával vitte népének minden Isten ellen elkövetett bűnét.

De hát ilyen bűnbak lett volna Jézus? – kérdezzük gyanakodva. Belefáradnánk, ha most csak bök-szavakban is elsorolnánk azt a sok jó és építő gondolatot, amit valaha is felajánlottak e nehéz kérdés megoldásaként! Ezek helyett inkább gondoljunk arra a millió törvényszegésre, amellyel Isten törvényén teszünk erőszakot. Kezdve a ne ölj! vagy a ne törj házasságot! parancsolaton át el egészen teremtett világunk naponként megsértéséért vagy a masszív istentagadásig. Jézus az irgalmatlan szolgáról elmondott példázatában szemernyi kétséget sem hagyott afelől, hogy milyen határtalan eladósodottságban élünk Istennel és embertársainkkal szemben. S ezt az állapotot nem lehet tagadással eltüntetni a világból.

Nincs más megoldás, mint bűnbak-keresése helyett rábízni magunkat arra a Jézusra, aki pontosan ennek a kérdésnek megoldására ajánlotta fel magát. Az adósság, amely egyre halmozódik, nem válhat a megbékélésünk és bizalmunk akadályává. Rá kell hát bízunk magunkat erre a Kijárónkra. Ő azt mondta magáról, hogy azért jött, hogy adósságmentes életünk bővülő élet legyen. „Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit“ – klasszikus zenedarabjaink elmaradhatatlan része ezt a tényt próbálja tudatosítani bennünk. Krisztus irgalmazz! A cél adósságunk eltörlése és az végső soron az örök életünk. Mikor máskor kellene ezt jobban szívünkbe vésni, ha nem éppen nagypénteken?

3.

Hitvalló mondatunknak harmadik része így hangzik: „az írások szerint“, tudniillik történt Jézus halála és bűneink eltörlése. Milyen írásokról van itt szó? Íráson vagy írásokon az Újszövetség mindig is az Ószövetséget értette és már igen korán

kezdték kutatók olyan részeket keresni, amelyekben Jézus sorsa-élete tükröződnék. Sokak szeme akadt meg Ézsaiás könyvének 53. fejezetén. Ott szó van valakiről, aki „Isten karjaként“ szinte észrevétlenül lépett fel, s aki fájdalmak férfiaként a mi betegségeinket hordozta el, akit átszögeztek, megkínóztak, ártatlan bárányként hurcoltak mézárszékre. S ami számunkra most a legfontosabb: „kortársai közül ki törődött azzal, hogy amikor kiirtják, n é p e v é t k e m i a t t é r i a büntetés?“ (Ézs 53,8) A felismerést nyomon követte a bizonyosság, hogy, íme ez a próféta már századokkal azelőtt megjövendölte azt, akit a Názáreti Jézus testesített meg később. „Népe miatt szenvedett gyalázatos halált“, mint ahogy Jézus helyettünk kellett elviselje a kereszt összes szenvedését. Így halt meg sokakért, ahogyan erre már Mózes is vállalkozni akart, de Isten őt nem fogadta el helyettesként (2Móz 32,32). Isten Jézus kínálkozását elfogadta és ő „bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen“ írta Ézsaiás.

Ám bármilyen, helyenként szó-szerinti egyezéssel is van dolgunk, itt túl sok az ellenérv. Különösen is a zsidóság részéről, amely az ézsaiási istenszolga képében saját népe sorsát látja. Amit kortárs zsidó írásmagyarázók csak megerősítettek a zsidóság huszadik századi nagy katasztrófája után. Egyik amerikai képviselőjük szerint „az emberiség történetének legszomorúbb szellemi eltulajdonítása az, amit a keresztények az ézsaiási istenszolgájával követtek el.“ És ezt kérdezte: „Mi az az egynek megfeszítése ahhoz képest, ahogyan a zsidó népet évszázadokon át újra meg újra megfeszítették?“

Lehetséges azonban ennek a kérdésnek egy másik megközelítése, amely biztosabbnak tűnik. Amikor Pál apostol ezt a hitvallásszerű mondatot – „Jézus meghalt a mi bűneinkért az írások szerint“ – Korinthusba megírta, akkor számára már Jézusnak nem csupán a halála, de egész működése is, történelem, tehát a múltban történt esemény volt. Mindebből azonban – éppen Korinthusban – különös fontosságúnak tartotta azt az utolsó vacsorát, amelyre Jézus halála előtt még meghívta tanítványait. Ott Jézus tanítványainak kenyeret és bort kínált föl és azt mondta, hogy ez az ő teste és vére. A pohár nyújtását ezzel kísérte: „Ez az én vérem, a szövetség vére, amely s o k a k é r t k i o n t a t i k“. Ezek a szavak Pál számára sokkal elevenebben és meggyőzőbben hangzottak, mint bármely ószövetségi utalás. Benne összekapcsolódott az írások tekintélye Jézus saját maga bemutatásával. És ha másutt azt írta, hogy „Élek többé nem én, hanem a Krisztus él bennem“ – akkor nem csoda, ha ő is kész volt részesedni annak mártírsorsában, tehát szenvedésében is.

Ideje , hogy nagyobb fontosságú legyen és maradjon számunkra nagypéntek ünnepe. Milliók szenvedése se terelje el a figyelmünket a Nagy Szenvedőről. Egykori professzorom arra tanított bennünket, hogy hiteles lelkipásztor csak az lehet, aki naponként merül el Jézus szenvedése történetében. Mi lenne, ha ez mindnyájunk nagy és eredményes gyakorlatává válnék? Merüljünk bele a szenvedéstörténetbe, hogy annál mélyebben érthessük meg és ünnepeljük a Nagy Szenvedő húsvéti feltámadását is. „Jézus, szenvedésedről/Mostan elmélkednem/Erőt, áldást mennyekből/Lelked adjon nékem/Jelenj meg most szívemnek/ Ama nagy kínodban/ Mellyel voltál lelkemnek/ Orvosa holtodban.“ Ámen

Gémes István